

ский модуль содержит разделы дисциплины, выносимые на самостоятельное изучение и творческие задания к ним, а также методические рекомендации по их выполнению. *Научно-исследовательский модуль* – диагностика и самодиагностика профессионально-личностных качеств студентов, разработка творческого проекта урока с использованием инновационных технологий; разработка и защита курсовой работы в избранном виде спорта. Дополнительными разделами, использованными в структуре модульной технологии, являются самопроверки, индивидуальные консультации, конференции, семинары.

Использование технологии проектирования содержания позволяет осуществлять эффективную рефлексию и своевременную доработку содержания по следующим направлениям его обновления: изменение системы оценивания студентов – переход на кумулятивные, рейтинговые системы оценивания при одновременном стимулировании индивидуальной исследовательской деятельности студентов; изменение соотношений между лекционными и семинарскими занятиями, с одной стороны, и практическими работами, педагогической и исследовательской практикой, с другой – в пользу последних; изменение содержания и технологий формирования представлений в пользу методов и методик, предполагающих большую вовлеченность студентов в процесс конструирования знаний; увеличение удельного веса самостоятельной работы, требующей критического переосмысления и творческой переработки больших массивов информации. Модульное построение содержания дисциплин предметной подготовки обеспечивает реализацию основополагающего принципа проектирования – гуманизацию содержания образования (на уровне учебной дисциплины), поскольку технология позволяет рассматривать процесс обучения на уровне непосредственного воздействия на учащегося.

1. Беспалько В.П. *Слагаемые педагогических технологий*. – М, 1989. – 192 с.
2. Селевко Г.К. *Современные образовательные технологии: Учебное пособие*. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
3. Чернилевский Д.В. *Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов*. – М.: ЮНИТИ – ДАМА, 2002. – 437 с.
4. Шоган В.В. *Целеполагание и технологии личностно-ориентированного образования // Научная школа чл.-корр. РАО, проф. Е.В. Бондаревской // Известия ЮО РАО. Выпуск 1. – Ростов-н/Д.: Издательство РГПУ, 1999. – С. 42.*

Зарішняк І. М.

(Вінницький інститут економіки Тернопільського національного економічного університету, Вінниця, Україна)

ІЗ ДОСВІДУ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ТА КРИТЕРІЇВ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

Сьогодні саме якісна підготовка спеціалістів має бути у центрі модернізації навчально-виховного процесу. Одним із напрямів забезпечення цього є удосконалення психолого-педагогічних і методичних засад контролю

навчальних компетенцій студентів. Психолого-педагогічні аспекти контролю навчальних досягнень студентів ґрунтовно висвітлено в працях А.Алексюка, С.Архангельського, П.Підкасистого та інших теоретиків педагогіки. Проте більшість наукових пошуків стосуються аспекту методів та методики проведення контрольних заходів. Питанням же оцінювання навчальних компетенцій студентів приділено незначну увагу. Проблемі критеріїв якості педагогічних вимірів таких як об'єктивність, надійність, валідність, точність оцінювання знань присвятили значну кількість публікацій відомі педагоги. Останні публікації з цієї проблеми присвячені розробці загальних критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів з дисциплін фундаментального циклу. Питання ж рівневого підходу та визначення критеріїв оцінювання компетентності студентів за впровадження кредитно-модульної системи висвітлено недостатньо. Результати проведеного нами дослідження [2, с.33] засвідчили розбіжності у критеріях та рівнях оцінювання з різних дисциплін, 54% опитаних студентів вказують, що розширення шкали оцінних показників за кредитно-модульної системи аж ніяк не сприяє підвищенню об'єктивності навчання. Все це і зумовило вибір теми конкретного дослідження.

Метою нашої роботи є розкриття рівневого підходу щодо загальних критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів, їх змісту та суті практичного застосування у процесі навчання. Так як «навчальна діяльність повинна не просто дати людині суму знань, а сформувати комплекс компетенцій», (під компетенцією розуміємо «загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню » [1, с.354]), тому ми під час визначення загальних рівнів та критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів врахували ці теоретичні положення сучасної педагогічної науки. В основу рівневої характеристики оцінювання навчальної діяльності студентів лягли соціальні, полікультурні, комунікативні, інформаційні компетенції та компетенції саморозвитку та самоосвіти. Враховуючи те, що під час оцінювання навчальної діяльності студентів потрібно аналізувати та враховувати взаємовплив «викладач-студент», реакції студентів щодо вимог педагога, а також враховувати почуттєво-емоційну атмосферу оцінювального процесу [3], ми вийшли із загальновідомої тези про те, що в якості критеріїв оцінювання слід виходити із кількості і змісту допущених студентом помилок у відповіді або роботі. Також при визначенні навчальних досягнень студентів аналізуються: «характеристики відповіді (елементарна, фрагментарна, повна, логічна, послідовна, доказова, обґрунтована, творча); якість знань(правильність, повнота, осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, узагальненість, міцність); ступінь сформованості загальнонавчальних та предметних умінь і навичок; рівень оволодіння розумовими операціями (вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки тощо); досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези, розв'язувати проблеми); самостійність оцінних суджень» [1, с.355]; досвід практичної діяльності (вміння застосовувати знання на практиці). Зазначене

вище покладено в основу шести рівнів навчальних компетенцій студентів: початкового, достатнього, задовільного, середнього, вагомого і високого. Охарактеризуємо визначені рівні компетенцій:

Початковий – відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу непевнена, елементарна, фрагментарна, окреслюється тільки предмет вивчення чи його окремі елементи, відсутня повнота відповіді, осмисленість, дієвість та міцність; студент допускається орфографічних та граматичних помилок у відповіді, відтворений матеріал не проаналізовано, відсутнє вміння порівнювати. Студент не виділяє проблеми з наступним формулюванням гіпотези та мети і завдань дослідження; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку викладача чи автора посібника. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії. Для вирішення практичного завдання студент може скористуватися вивченими поняттями, але не може самостійно виконати роботу і зробити висновки.

Достатній – студент відтворює сам або з допомогою викладача основний навчальний матеріал, здатний вирішувати завдання за зразком, відповідь його впевнена, хоча й фрагментарна. Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. З допомогою викладача здатен аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Визначення понять дає з неточностями та помилками. Знає близько половину матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника чи пояснення викладача, повторює за зразком певні дії. Студент здатен виділити проблему з наступним формулюванням гіпотези та мети і завдань дослідження за підказки викладача; відсутній детальний науковий аналіз теоретичних джерел у науковій роботі, логічність та самостійність висновків. Вміє застосувати отримані теоретичні знання на практиці за зразком.

Задовільний - студент сам відтворює основний навчальний матеріал, знає основні істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (не тільки аналізом і синтезом, а й абстрагуванням, узагальненням); за підказкою викладача робить висновки, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні факти і теорії, вміє наводити власні приклади на підтвердження окремих думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. Не використовує додаткові інформаційні джерела; наукова робота відповідає змісту та вимогам; недостатньо висвітлено різноманітність наукових підходів до означеної проблеми, відсутній ґрунтовний аналіз наукових джерел. Висновки зроблено на основі загальновідомих фактів. Не зроблено відповідних посилань на останні публікації в тексті, відсутній аналіз та власне ставлення до проблеми.

Середній – студент впевнено відповідає, його відповідь повна і доказова, він вільно володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях, критично оцінює окремі нові факти, явища,

події. У науковій діяльності вільно визначає об'єкт та предмет дослідження, мету і основні завдання. У викладі матеріалу дотримується логічності, послідовності та науковості викладу теми. Намагається проаналізувати всі останні публікації з означеної проблеми. Висновки зроблені на основі визначених наукових положень роботи з допомогою викладача.

Вагомий – відповідь студента логічна, доказова й обгрунтована, знання мають гнучкість, дієвість і системність, висока ступінь сформованості загально навчальних та предметних умінь і навичок; вміє порівнювати, узагальнювати, класифікувати і систематизувати отриманий матеріал та на цій основі робити висновки; вміє знаходити додаткові джерела інформації та аналізувати її, роблячи самостійні висновки; наукову роботу планує з невеликою допомогою викладача, використовує загальновідомі факти, аналізує та порівнює їх. Робота структурована, логічно осмислена. Студент самостійно робить наукові висновки, посиляючись на відомі літературні джерела. Здатний виступити з повідомленням чи доповіддю на студентській конференції.

Високий – знання студента глибокі, міцні, узагальнені, системні, він вміє застосовувати їх творчо, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена вміннями самостійно оцінювати життєві ситуації і факти, виявляти і обстоювати власну позицію; студент самостійно планує наукову роботу, визначає об'єкт, предмет дослідження, ставить мету та завдання роботи. Здійснює теоретичний аналіз наукових джерел, розробляє гіпотезу дослідження, аргументовано викладає основні теоретичні підходи, робить власні висновки та рекомендації, визначає перспективи подальшого дослідження. Готує на основі дослідження наукову доповідь чи тези в наукові видання.

Відповідно до зазначених рівнів та виходячи із завдань до кожного виду контролю ми розробили власне критерії оцінювання. Таким чином, при визначенні рівнів та критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів аналізуються окрім загальнонавчаних показників також індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, почуттєво-емоційна атмосфера оцінювального процесу. При розробці критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів необхідно враховувати рівень знань студентів: глибину і міцність, рівень мислення, вміння синтезувати знання з окремих тем, вміння складати розгорнутий план відповіді, давати точне формулювання, правильно користуватися понятійним апаратом, грамотність, логічність і послідовність відповіді; навички самостійної роботи: навички пошуку необхідної літератури, орієнтація в пошуку інформації із заданої теми, складання простого і розгорнутого плану конспекту, реферату, виступу, навички науково-пошукової роботи; вміння застосовувати знання на практиці: реалізація на практичних та семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань тощо. Важливим при визначенні рівнів та критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів є також врахування типових помилок, недоліків та грубих помилок у відповідях та роботах студентів. Тому перспективу подальших розвідок у даному напрямку ми вбачаємо: у визначенні типових по-

милок, недоліків та грубих помилок, які допускаються студентами у відповідях та роботах; описі, узагальненні та систематизації типових помилок; якісному поділі помилок на недоліки та грубі помилки; встановленні норм оцінок залежно від кількості та різноманітного поєднання допущених помилок; розробці методичних вказівок щодо застосування встановлених критеріїв і норм оцінок; доведенні до відома студентів встановлених критеріїв.

1. Волкова Н. *Перевірка й оцінювання успішності учнів* / Волкова Н.П. // Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів.-К.: Видавничий центр «Академія», 2001.-576 с. (Альма-матер). –С.353-358.

2. Зарішняк І. *Труднощі оцінювання навчальних досягнень за кредитно-модульною системою очима студентів*/ І.М.Зарішняк// Педагогіка вищої школи у ХХІ столітті: сучасний стан і перспективи розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. проф. Л.М. Голубенко, проф. Цокур О.С.-Ч.І.-Одеса: ВМФ, 2010.-С.32-34.

3. Зварич І. *Педагогічна майстерність у процесі оцінювання знань студентів США* / І.Зварич // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 76–79. – Бібліогр.: 6 назв.

Ильевич Т. П., Курдюкова Е. А.

*(Приднестровский государственный университет им. Т.Г. Шевченко,
Тирасполь, Приднестровье, Молдова)*

«ПОРТФОЛИО» КАК ТЕХНОЛОГИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

В условиях экономической интеграции и глобализации социальных процессов, влияющих как на организацию образовательного пространства в целом, так и на частнометодические подходы и модели обучения в системе непрерывного образования, возникла необходимость в разработке новых форм совершенствования учебно-методического обеспечения обучающихся. Чтобы будущий специалист был способен принимать и анализировать большое количество профессиональной информации, мог адаптироваться к любым изменениям на рынке труда, он должен в процессе обучения сформировать и развить навыки самостоятельной работы, научиться управлять процессом самообучения. Нестабильность экономики и недостаточное финансирование образовательных процессов высшей школы влияют на возможность использования нового учебно-методического, информационного и технологического обеспечения учебного процесса. Подобные условия вызывают необходимость искать современные конструктивные решения, а также находить внутренние резервы для обеспечения эффективной реализации учебного процесса в вузе. При обучении в высшей школе особую актуальность приобретает самостоятельная работа студентов при изучении профессиональных дисциплин. Данный вид работы предназначен не только для овладения определенной дисциплиной, но и для формирования навыков самостоятельной работы